

Informatiebrief aan de Raad

Zaaknummer: Z/22/64893

068

Documentnummer: 304186

Datum: dinsdag 21 juni 2022

Onderwerp: kaderbrief 2023

Bijlage(n): 2

Geachte Raad,

In deze brief wordt u geïnformeerd over de stand van zaken van de financiën van Wassenaar. Zoals gemeld in Raadsinformatiebrief 044 welke op 21 april aan u is verzonden, informeert het college u in deze kaderbrief 2023 over de autonome ontwikkelingen die zijn geïnventariseerd. Deze ontwikkelingen zijn tezamen met andere ontwikkelingen opgenomen in de categorie "beleidsarme keuzes te bekrachtigen door het nieuwe college". Wellicht ten overvloede, onderliggende brief is een raadsinformatiebrief, de besluitvorming over alle genoemde posten vindt plaats bij de raadsbehandeling van de begroting 2023-2026 op 8 november 2022.

In deze brief wordt ook ingegaan op loon- en prijsontwikkelingen, zoals de doorwerking van de huidige inflatie op diverse onderdelen, waaronder naast het effect op de exploitatie ook op de kosten van geplande investeringen. Deze laatste worden zichtbaar in hogere kapitaallasten. Tot slot worden ook de financiële effecten van de begrotingen 2023-2026 van de gemeenschappelijke regelingen meegenomen in deze brief.

U wordt door middel van een afzonderlijke raadsinformatiebrief geïnformeerd over de gevolgen van de meicirculaire 2022 voor Wassenaar. Deze brief staat gepland om te versturen op 28 juni aanstaande.

De totale financiële gevolgen zoals benoemd in deze brief en de input vanuit het nieuwe coalitieakkoord 2022-2026 zullen uiteindelijk direct worden verwerkt in de begroting 2023-2026.

Deze brief is een informatie over de stand van zaken. Er is geprobeerd om zoveel mogelijk beleidsarme ontwikkelingen op te nemen, maar het is uiteindelijk aan het nieuwe college om keuzes te maken en de begroting 2023-2026 aan te bieden aan de raad.

De tabel in bijlage 1 geeft een totaalbeeld van de financiën op dit moment. Hieronder een korte toelichting op de tabel in bijlage 1.

Actueel begrotingssaldo

De tabel start met het huidige begrotingssaldo na de voorjaarsnota 2022, incl. de meerjarige effecten zoals gepresenteerd in de maartbrief 2022. Het begrotingssaldo is positief door extra accres vanuit het Rijk. Dit is mede bedoeld om het in deze brief opgenomen negatieve effect van de inflatie op te vangen.

Beleidsarme keuzes te bekrachtigen door het nieuwe college

Bij de autonome ontwikkelingen zien we een verschuiving van ICT-investeringen naar het afnemen van diensten. Per saldo is er sprake van een klein positief effect op de kapitaallasten.

De hogere bedragen bij Wmo betreft het volume-effect als gevolg van vergrijzing. Het prijseffect is

opgenomen bij de loon- en prijsontwikkelingen. Voor zowel Wmo als jeugd zijn er kostenbesparende maatregelen in gang gezet. Deze maatregelen hebben geleidelijk aan effect. Er is sprake van een toename van het aantal milieutaken in Wassenaar en er wordt duidelijk dat de huidige uitvoeringscapaciteit te beperkt is om deze taken uit te kunnen voeren, vandaar een gewenste uitbreiding van dienstverlening vanuit de omgevingsdienst.

De overige benoemde onderwerpen komen ofwel vanuit de voorjaarsnota of zijn het gevolg van wetwijziging of taakoverdracht naar gemeenten. Het blijft nogmaals de verantwoordelijkheid van het nieuwe college hoe met al deze onderwerpen om te gaan.

Loon- en prijsontwikkelingen

Bij de loon- en prijsontwikkelingen zien we een positief effect bij het gemeentefonds, vooral als gevolg van het opschuiven van het rekenjaar naar 2023 en een licht positief effect vanuit de herijking van het gemeentefonds. Tevens zorgt de indexering van de gemeentelijk belastingen voor hogere inkomsten. De hogere inkomsten zijn nodig om de forse prijsstijgingen die op dit moment plaatsvinden te kunnen compenseren.

Het gaat dan om de Cao-ontwikkeling, indexering van de algemene gemeentelijke budgetten, hogere voorziene lasten voor onderhoud, subsidies indexeren en hogere kapitaallasten als gevolg van kostenverhogingen bij enkele grote investeringen. De hogere bedragen bij Wmo en Jeugd zijn zichtbaar in de dashboards die voor beiden worden opgesteld. Het gaat dan vooral om het Cao-effect en hogere prijzen voor af te nemen producten.

Beleidsarme keuzes te bekrachtigen door het nieuwe college – ten laste van reserves

Er zijn op dit moment drie ontwikkelingen in beeld waarvan de incidentele lasten gedekt worden vanuit een reserve, t.w. transitiekosten tijdens de verbouwing van de Paauw en incidentele lasten die gepaard gaan met de invoering van de omgevingswet en het invoeren van kostendekkende huur. Deze kosten worden hier neutraal gepresenteerd.

Gemeenschappelijke regelingen

De getoonde effecten van de begrotingen 2023-2026 van de gemeenschappelijke regelingen zijn overgenomen van de bespreking van de zienswijzen op deze begrotingen in de raadsvergadering van 31 mei jl.

Een eerste recapitulatie van de verschillende ontwikkelingen laat voor de jaren 2023 tot en met 2025 een positieve uitkomst zien. Deze uitkomst zal nog wijzigen als gevolg van de meicirculaire 2022 en de keuzes die door een nieuw college worden gemaakt. Vanaf 2026 is een negatief effect zichtbaar. Dit effect wordt ook wel het "ravijn" of de "afgrond" genoemd. Dit effect wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat het Rijk nog geen uitsluitsel heeft gegeven over het doorzetten van de opschalingskorting en een verhoging van accres. Deze problematiek speelt momenteel in alle gemeenten in Nederland. Het is aan het Rijk om hiervoor met een oplossing, danwel duidelijkheid, te komen (zie bijlage 2 voor meer toelichting).

Met vriendelijke groet,
het college van burgemeester en wethouders,

T.N. Kramer
Gemeentesecretaris

drs. L.A. de Lange,
burgemeester

BIJLAGE 1. Ontwikkelingen Kaderbrief 2023		Bedragen x € 1.000;		-/- is nadeel	Opmerking/toelichting	
Jaartal	2023	2024	2025	2026		
	819.000	1.198.000	778.000	711.000		
startsaldobegroting 2023-2026 (na Voorjaarsnota 2022)						
Accres Maartbrief 2022 meerjarig	806.000	1.587.000	1.829.000	707.000		
Bevriezen Opschalingskorting 2023-2025 maartbrief 2022	493.000	660.000	832.000	0		
Actueel begrotingsaldo	2.118.000	3.445.000	3.439.000	1.418.000		
Beleidsarme keuzes te bekrachtigen door het nieuwe college	2023	2024	2025	2026		
A1	Effect kapitaallasten	644.763	243.830	327.590	163.504	Voordeel jaar 1 betreft onderuitputting als gevolg van latere oplevering grote investeringsprojecten. Het structureel effect betreft met name ICT, voordeel op kapitaallasten omgezet in exploitatiebudget bij ICT (tbv cloud), zie A2.
A2	ICT exploitatie budget vanuit voordeel kapitaallasten	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000	Is gemiddelde jaarlijkse voordeel ICT-kapitaallasten over 4 jaar wat hier wordt omgezet in exploitatiebudget
A3	Doorbelasting DVO ICT aan Voorschoten	-35.380	-21.403	31.942	12.863	Effect A1 en A2 op DVO met Voorschoten
A4	Wmo - autonome groei door vergrijzing		-140.162	-322.924	-516.600	Door de vergrijzing is er voor de WMO een volumeontwikkeling. Vergrijzing wordt als autonoom bestempeld.
A5	Omgevingsdienst Haaglanden - uitbreiding wettelijke milieutaken	-120.000	-120.000	-120.000	-120.000	Wassenaar is een kleine gemeente met middelgrote milieu-issues. De toenemende wettelijke taken zorgen voor een groter beroep op inzet door de ODH. Hiermee zijn extra financiële middelen gemoeid.
A6	Informatiemanager	-125.000	-125.000	-125.000	-125.000	Extra taken die naar de gemeente toekomen (omgevingswet, WOO etc.) zorgen voor een grotere informatievraag
A7	WOB/WOO	-200.000	-200.000	-125.000	-75.000	WOB zorgt al jaren voor overschrijdingen. Budget is structureel te laag. Bedrag neemt af als gevolg van uitwerking wet open overheid.
A8	Cybersecurity	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000	Bedrag is noodzakelijk om beschermd te zijn tegen ransomware-aanvallen en aanverwant. Deze komen helaas regelmatig in het nieuws bij collegagementen
A9	Geluidsmetingen vliegverkeer Schiphol	-12.000	-12.000	-12.000	-12.000	Zie toelichting in de VJN. Dit is een keuze voor het nieuwe college
A10	Luchtkwaliteit en aansluiting Schipholdossier	-18.500	-18.500	-18.500	-18.500	Zie toelichting in de VJN. Dit is een keuze voor het nieuwe college
A12	Briefadres	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	Op 1 januari 2022 is de Wet basisregistratie personen (BRP) gewijzigd waardoor de gemeente Wassenaar de verplichting heeft om inwoners te voorzien van een gemeentelijke briefadres wanneer zij zelf niet kunnen voorzien in een woon- of briefadres. Omdat het niet wenselijk is dat deze inwoners de post ophalen bij het gemeentekantoor en omdat ze vaak ondersteuning nodig hebben heeft het college op 5 april 2022 besloten om Stichting Maatschappelijke Ondersteuning Wassenaar aan te wijzen als gemeentelijk briefadresgever.
A13	Taken meldpunt bezorgd	-19.000	-19.000	-19.000	-19.000	Het aantal meldingen bij het Meldpunt Bezorgd is toegenomen en de verwachting is dat deze ook de komende jaren hoog blijven, vanwege toename van het aantal inwoners met complexe problematiek. Door te werken aan de keten zorg en veiligheid en het verbeteren van de dienstverlening via het Sociaal Kerneteam wordt gewerkt aan het voorkomen van verdere stijging van het aantal meldingen.
A14	subsidie jeugdgezondheid zorg	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000	Er is een nieuw convenant met nieuwe producten. Dit kost meer geld. Daarnaast zijn er de komende jaren structureel meer middelen nodig in verband met het groeiend aantal kinderen. De veranderingen die extra kosten met zich meebrengen betreffen wettelijke taken vanuit het basistakenpakket.
A15	Inclusie-agenda	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000	In het raadsbesluit van februari 2022 is aangekondigd dat de structurele kosten voor inclusie meegenomen worden in de kademota. In dit geval de kaderbrief.
A16	Voortzetten Lokaal Sport- en Preventieakkoord Wassenaar	-20.000	-40.000	-40.000	-40.000	Wassenaar heeft een Lokaal Sport- en Preventieakkoord opgesteld waaraan tenminste 20 partijen samenwerken. We willen deze succesvolle aanpak graag voortzetten in 2023 als het budget van het rijk stopt voor het Sportakkoord en een jaar later voor het Preventieakkoord. Hiermee bieden we continuïteit bij de uitvoering van de plannen en zijn we in staat om vele inwoners en specifieke groepen in beweging te krijgen en te houden, preventieve activiteiten voor een gezonde leefstijl in te zetten en het verenigingsleven te versterken.
A17	Armoederegisseur	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000	Continuering armoederegisseur naar aanleiding van behaalde resultaten in de pilotfase en op basis van een advies van de sociale economische raad (SER). De SER adviseert een armoederegisseur voor iedere gemeente.
A	Beleidsarme keuzes te bekrachtigen door het nieuwe college	-245.117	-792.235	-762.892	-1.089.733	
Loon- en prijsontwikkelingen	2023	2024	2025	2026		
B1	Gemeentefonds: verschuiven basisjaar	679.694	679.694	679.694	679.694	
B2	Gemeentefonds: Herijking gemeentefonds	97.988	97.988	97.988	97.988	berekening 2023: € 3,64 p/inw. * 26.919. Structureel gemaakt nu OZB-korting van 90% definitief van de baan lijkt te zijn.
B3	Indexatie gemeentebelastingen 3,1%	446.882	446.882	446.882	446.882	Extra inkomsten als gevolg van indexering van belastingen
B4	Cao-ontwikkeling 2023 - 2,4%, incl. DVO MO	-403.152	-403.152	-403.152	-403.152	2,4% * € 16,8 mln (salarisbudget en lasten DVO MO)
B5	Thuiswerkvergoeding plus reiskosten	-78.000	-78.000	-78.000	-78.000	195 fte * 200 dagen * € 2,-
B6	Indexering algemene gemeentelijke budgetten 3,1%	-383.281	-383.281	-383.281	-383.281	Dit is indexering, excl. GR'en, excl. onderhoud excl. Wmo/Jeugd etc.
B7	Onderhoud - indexering	-422.623	-422.623	-422.623	-422.623	10% * € 4,2 mln exploitatiebudget (NB: indexering staat in principe los van nieuwe beheerplannen, maar is anticiperend op nieuwe beheerplannen wel noodzakelijk)
B8	Bijdrage uitvoeringskosten W&I (jaarplan)	-69.292	-69.292	-69.292	-69.292	De hogere uitvoeringskosten W&I zijn voornamelijk het gevolg van loon en prijsontwikkeling
B9	Wmo - prijseffect	-479.167	-479.167	-479.167	-479.167	De ontwikkeling CAO moet worden doorberekend in de tarieven begeleiding en huishoudelijke ondersteuning. Er is een stijging in de prijzen van en de complexiteit van de vraag door diensten naar hulpmiddelen. Er wordt periodiek gerapporteerd aan de raad via dashboards. Op basis van de realisatie in de jaarrekening 2021 wordt voorgesteld de ramingen voor huishoudelijke ondersteuning en begeleiding aan te passen. De oorzaak van de stijging is gelegen in de uitbreiding van de gemeentelijke taken. Het betreft de extramuralisering van de GGZ en de komende decentralisering van Beschermd Wonen. De implementatie van de Kostenbesparende maatregelen met betrekking tot het verbeteren van de poortwachtersfunctie is nog niet geheel uitgevoerd. De sterkste stijging van de huishoudelijke ondersteuning is afgezwakt, een hogere uitstroom dan instroom is zichtbaar in de cijfers. Voor 2023 en verder is ook de jaarlijkse prijs- en volume ontwikkeling meegenomen.
B10	Jeugd - prijseffect	-782.668	-782.668	-782.668	-782.668	De prijsontwikkelingen moet worden doorberekend in de tarieven. Er wordt apart gerapporteerd over de ontwikkelingen in het gebruik jeugdhulp via de dashboards. Het getoonde bedrag betreft het effect van de VJN plus een index van 3,5% voor 2023.
B11	Indexering subsidies (3,1%)	-62.545	-62.552	-61.302	-61.302	Dit betreft de indexering van de gemeentelijke subsidies
B12	Effect kostenverhogingen bestaande investeringen (lopend of opgenomen in het MIP)		-72.500	-72.500	-72.500	dit is gevolg ophogen bestaande investeringen, denk bijv. aan Rijnlands Lyceum
B	Totaal loon- en prijsontwikkelingen	-1.456.164	-1.528.671	-1.527.421	-1.527.421	
Beleidsarme keuzes te bekrachtigen door het nieuwe college - ten laste van reserves	2023	2024	2025	2026		
C1	De Paauw - incidentele kosten tijdens verbouwing	-230.000	-258.300	-258.300	-130.000	Dit zijn incidentele kosten tijdens de verbouwing van de Paauw (raadsbesluitvorming in februari 2022)
C2	Omgevingswet en Wkb	-190.000	-100.000			Na invoering van de omgevingswet moet er een gemeentedeekkende Omgevingsvisie worden opgesteld. Hier zijn kosten mee gemoeid.
C3	Invoeren kostendekkende huur	-100.000	-50.000			Bij de VJN is voorgesteld een bedrag vrij te maken van € 100.000 om te werken aan de Invoering van kostendekkende huren. Voor de tweede helft van 2022 kan hiervoor een fulltime projectleider worden ingehuurd en extra capaciteit bij een aantal organisatieonderdelen, die contracten beheren. Omdat het project dan nog niet afgerond zal zijn, is ook voor 2023 nog budget hiervoor noodzakelijk van € 100.000.
C res	onttrekking uit reserve(s)	520.000	408.300	258.300	130.000	Voor het blijvend voeren van een gemeentelijke kostprijs dekkende huuradministratie is bij vastgoed versterking nodig in de vorm van administratieve ondersteuning: verwachte structurele kosten vanaf 2023 € 50.000. Vanaf 2024 verwachten wij dat door de invoering van minimaal kostprijsdekkende huur de vastgoedopbrengsten structureel hoger zullen zijn en vanaf 2024 de kosten van deze versterking opvangen. Deze administratieve ondersteuning zal met de bestaande beleidsmedewerker vastgoed de afronding van het project borgen, waardoor in 2024 geen extra kosten voor het project invoering kostprijsdekkende huur gemaakt hoeven worden.
C	Beleidsarme keuzes te bekrachtigen door het nieuwe college - ten laste van reserves	0	0	0	0	Inzet reserve grote projecten of invoering omgevingswet
Gemeenschappelijke regelingen	2023	2024	2025	2026		
D1	Belastingensamenwerking Gouwe-Rijnland	-14.856	-14.856	-14.856	-14.856	
D2	Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)	-1.815	-1.815	-1.815	-1.815	
D3	GGD & Veilig Thuis	-12.000	-12.000	-12.000	-12.000	
D4	Omgevingsdienst Haaglanden	4.493	4.493	4.493	4.493	De zienswijzen zijn vastgesteld in de raadsvergadering van mei 2022.
D5	Avalex	120.360	115.600	238.600	192.600	De kosten van Avalex dalen, dit leidt tot een voordeel ten opzichte van de huidige bedragen in de meerjarenbegroting.
D6	Regionaal inkoopbureau Jeugd (H10)	-16.834	-16.834	-16.834	-16.834	
D7	Veiligheidsregio Haaglanden	-45.000	-45.000	-45.000	-45.000	
D8	GR Kust-, Duin- en Bollenstreek (KDB)	5.000	18.000	33.000	41.000	
D	Totaal gemeenschappelijke regelingen	39.348	47.588	185.588	147.588	
Recapitulatie	2023	2024	2025	2026		
	2.118.000	3.445.000	3.439.000	1.418.000		
A	Beleidsarme keuzes te bekrachtigen door het nieuwe college	-245.117	-792.235	-762.892	-1.089.733	
B	Loon- en prijsontwikkelingen	-1.456.164	-1.528.671	-1.527.421	-1.527.421	
C	Beleidsarme keuzes te bekrachtigen door het nieuwe college - ten laste van reserves	0	0	0	0	
D	Gemeenschappelijke regelingen	39.348	47.588	185.588	147.588	
Saldo na kaderbrief	456.067	1.171.682	1.334.275	-1.051.566		

Bijlage 2. Gemeenten op rand financieel ravijn

Geen enkele gemeente weet hoeveel geld er na 2026 zal zijn en dat maakt het voor nieuwe coalities heel lastig om toekomstplannen te maken.

Binnenlands Bestuur, Hans Bekkers 04 mei 2022

Tot en met 2025 vloeit er redelijk veel geld van het rijk richting gemeenten. Na 2026 vallen de baten echter meer dan fors terug van 137 euro naar 47 euro per inwoner. Timmer dan maar eens een voorjaarsnota in elkaar.

Het ravijnjaar, zo wordt 2026 door velen in gemeenteland inmiddels genoemd. Nu hoort in bepaalde mate overdrijving bij het politieke spel om de knikkers, maar de financiële afgrond waarvoor gemeenten zich zien geduwd door het kabinet Rutte IV is alleszins reëel te noemen.

Wat is er aan de hand? De kabinetsplannen reiken tot en met 2025. Voor gemeenten leiden die tot hogere baten uit het gemeentefonds door met name hogere accessen en het opschorten van een omstreden bezuiniging, de zogeheten opschalingskorting. Opgeteld zien de gemeenten tot en met 2025 hun inkomsten daardoor met 2,44 miljard euro toenemen.

Terugval

Maar dan. Het jaar erop, in 2026, vallen die baten sterk terug naar 840 miljoen euro omdat het kabinet in het coalitieakkoord aangaf niet over het eigen graf heen te willen regeren. Voor een gemiddelde gemeente met 50.000 inwoners betekent dat een neerwaartse bijstelling van 4,5 miljoen euro. Ofwel: in plaats van 137 euro per inwoner, nog maar 47 euro per inwoner. En er zijn gemeenten met nog grotere nadeel-effecten als gevolg van een andere operatie: de herverdeling van het gemeentefonds per 2023.

Woningbouw

Kunnen gemeenten door met name veel incidenteel geld van het rijk hun begrotingen tot en met 2025 nog wel sluitend krijgen, vanaf 2026 dreigt een gat. Freek Verbakel, financieel strategisch adviseur van Amersfoort en vertegenwoordiger van het 100.000 + overleg, kan zich nauwelijks voorstellen dat het kabinet het daarbij laat. Dit met het oog op de gezamenlijke opgaven die er liggen op het gebied van de energietransitie en de woningbouw.

Onzekerheid

De problematiek van het ravijnjaar 2026 is al geruime tijd bekend. In de maartbrief, waarin minister Bruins Slot op uitdrukkelijk verzoek van de gemeenten een eerste doorkijkje gaf naar de effecten van het regeerakkoord, werd het ravijnjaar 2026 zelfs bevestigd. Maar een oplossing voor het probleem stond er niet in. Het begin van die oplossing moet worden gezocht door de eind vorige maand benoemde onafhankelijke procesbegeleider. Die gaat voor de zomer opties op een rij zetten voor een stabiele financiering van decentrale overheden in 2026 en volgende jaren.

Voor de nieuwe colleges van B&W en de coalities die nu nog onderhandelen over een akkoord is dat erg laat. 'Niemand weet hoeveel geld er straks zal zijn en dat maakt het heel lastig om plannen te maken. Vrijwel het enige dat je op dit moment kan doen, is met scenario's gaan werken: dit kan als er geld is, dit als er geen geld komt', zegt Verbakel.

Voorsorteren

'Dat maakt het voor de pas gekozen gemeenteraden bijna onmogelijk om dit voorjaar een kadernota op te stellen die structureel sluitend is', zegt gemeentefondsspecialist Dirk Jans van LIAS PAUW/Inergy. De gemeenten moeten juist nu aan de slag met die kadernota's. Daarin wordt zwaar voorgesorteerd voor wat ze de komende jaren met het gemeentegeld gaan doen. Behalve de laatste jaarrekening gebruiken gemeenten daarvoor vooral de meicirculaire van Binnenlandse Zaken. Die verschijnt over een maand. De vraag is wat daar in kan staan. 'Het is eigenlijk onmogelijk dan al een oplossing te hebben voor het ravijnjaar. Daarmee is niet alleen de kadernota niet structureel sluitend, maar ook de begroting 2023-2026 niet', zegt Jans.

Provinciaal toezicht

Het jaar 2026 is de laatste jaarschijf van de meerjarenbegroting en daarmee een officieel toetsjaar voor de provinciaal toezichthouders op de gemeentefinanciën. De vraag is wat zij gaan doen.

Is die meerjarenbegroting niet sluitend, dan plaatst de provincie gemeenten onder verscherpt toezicht. Tenminste, zo gaat het normaal gesproken.

De provinciaal toezichthouders zitten volgen Rob Timmers, voorzitter van het vakberaad, in de wachtstand. Van Binnenlandse Zaken hebben hem nog geen signalen bereikt wat er kan en niet kan. Afspraken over het geven van toestemming de bedragen van 2025 structureel door te trekken naar 2026 zijn er niet. 'Wij willen wel spijkers met koppen slaan, maar kunnen niet', zegt hij. 'Wat dat betreft is het afwachten wat die contourennota gaat brengen en hoe concreet dat is.'